

cu partizánov za odboja. Za prítomnosti zástupcov partizánskych brigád a oddielov byly prečítané a prijaté stanovky Svazu partizánov na Slovensku. Prítomní partizáni sa usniesli, že

Svaz bude mať za úlohu vnášať tradíciu protifašistického partizánskeho ducha do celého verejného slovenského života.

Svaz má byť strážcom ľudovej demokracie, má sa starať o to, aby partizáni boli vzorom najobetavejších vlastencov našej zeme a najoddanejšími budovateľmi nového ľudového Československa, aby po vojenskej porážke fašizmu partizáni s rovnakým duchom nesmieriteľnosti, ktorý prejavili so zbraňou v ruke, bojovali za morálno-politickú porážku všetkej reakcie a proti pozostatkom fašizmu v našom verejnom živote.

Prítomní reprezentanti desaťtisícov partizánov manifestačne žiadali energickú a rýchlu očistu verejného života od pliahy, ktorá zavliekla ľud do šesťročného otroctva hitlerizmu. Okrem toho sa usniesli, že v každom okresnom mestečku, v každej dedinke, kde je najmenej 6 partizánov, budú zriadené miestne odbočky. Bol zvolený prípravný výbor na čele s predsedom SNR poslancom Karolom Šmidkem. Prípravný výbor pripraví ustavujúce valné shromáždenie a zariadí Dom partizánov, v ktorom majú byť úradné miestnosti Svazu.

Pravda, 1. 5. 1945, čís. 57.

[245]

1945, 1. květen. Bratislava. — Zpráva „Pravdy“ o volbě národního výboru v Hlohovci.

Hlohovec ukázal, ako to treba.

Hlohovec rozhodoval dňa 24. apríla t. r. o svojej miestnej vláde. Vykonal sa prvé riadne verejné voľby do miestneho Národného výboru. Vo vidieckych obciach okresu sa s voľbami začalo už minulý týždeň. Namiesto provizórnych Národných výborov ujímajú sa vlády výbory volené.¹

Prvá verejná voľba Národného výboru v Hlohovci bola neobyčajne živá a rušná. Miestnosť Kultúrneho domu bola nabitá, ani sa nedalo pohnúť. Voľba sa začala apelom volebnej komisie, aby sa o predloženej jednotnej kandidátke Národného frontu rozhodovalo po najprísnejšom uvážení. Že výzva bola správne pochopená, ukázalo sa už hneď pri predložení soznamu mien kandidátov.

Osvedčených, nezištných stúpcov Národného frontu, či už z radov Komunistickej strany, Demokratickej strany alebo neorganizovaných, schválili prítomní burácujúcim potleskom, no

k ustavení Svazu slovenských partizánov teprve 16. května, kdy se sešlo valné shromáždění 48 velitelů brigád, štábů, oddílů a jejich zástupců a komisařů v Bratislavě. (Partizán, 29. 6. 1945, č. 2.) Svaz slovenských partizánov měl masovou základnu mezi dělníky, rolníky, inteligencí i mládeží a svojí morální autoritou důsledných bojovníků národně osvobozeneckého hnutí ovlivňoval další početné skupiny pomocníků partyzánů a vojáků z povstání na vesnicích. Velké možnosti této organizace nebyly ihned po revoluci ještě dostatečně využity, KSS však měla v této partyzánské organizaci vždy dobrého pomocníka v boji za důsledné plnění košického vládního programu a především proti silným pozůstatkům luďáctva, což se přesvědčivě ukázalo zvláště v letech 1946 až 1947.

¹ O něco později, 20. 5. 1945 byl stav a úroveň národních výborů v oblasti západního Slovenska charakterizován ve zprávě oblastní konferenci KSS v Bratislavě takto: Národní výbory jsou ve všech obcích. Někde byly vytvořeny dohodou, jinde zvoleny na veřejných shromážděních. Okresní národní výbory jsou zatím většinou dílem dohody, jen v jednotlivých okresech (Modra) byly zvoleny na konferenci delegátů MNV. Všechny MNV nutno dát potvrdit demokratickou volbou lidu, provést potřebné změny, kde dosavadní složení nevyhovuje, a potom svolat okresní konference NV a zvolit ONV. — KSS má téměř ve všech NV většinu, někde je parita s DS, výjimečně je KSS v menšině. Těžkosti jsou hlášeny se všech stran, ale to je přirozené, protože jednak jde o nové orgány, je mnoho nepřátel, mnoho těžkostí, jež jsou důsledkem války, vážným faktorem je též nezkušenost. (AÚD KSS Bratislava, f. ÚV KSS/2, a. j. 1/I.)

o to väčší odpor prejavili voči niekoľkým jednotlivcom, ktorí si nezaslúžili dôvery ľudu. Vo volebnej miestnosti sa rozprúdil seriózny boj s otvorenými kartami o zostavenie jednotnej kandidátky. K slovu sa dostal každý. Z našich radov chceme na kandidátku len ľudí čistého štítu, ľudí s nepoškvrnenou minulosťou, bojovníkov odvážnych a nekompromisných. Nechceme tých, čo idú za kariérou a upravujú cesty a cestičky ku kariéru aj iným. Chceme prácu pre ľud, nezištnú prácu pre všetkých.

Prítomní prejavili vážny nesúhlas s niektorými osobami zo strany KS i DS. Apelovalo sa hlavne na príslušníkov DS, že je v záujme čestnej a trvalej spolupráce, aby aj oni tak odvážne sa zbavili nehodných ľudí vo svojich radoch, ako to robia komunisti, lebo len tak bude možné prejsť dôveru kandidátom DS na spoločnej kandidátke Národného frontu. Ak by sa prijímali a usadzovali v DS protiľudové, špekulantské, kapitalistické, minulosťou zafažané živly, občianstvo by nemohlo dať súhlas k zvoleniu kandidátov DS na predloženej spoločnej kandidátke a trvalo by na kandidátoch svojich. Apel zapôsobil. Členovia volebnej komisie za DS vykonali výmenu osôb podľa želania voličov a jeden člen DS, stavaný na prvé miesto, považuje za svoju povinnosť, aby predniesol slová obhajoby. V svojom prejave dáva záväzný sľub, že bude pracovať za očistu vo svojej strane a na čestnej spolupráci na výstavbe ľudovodemokratických poriadkov spolu s komunistami. Voličstvo prijíma jeho predsavzatie ako prísahu s veľkým nadšením a prejavuje dôveru jeho osobe. Vôľa voličstva vynútila si na spoločnú listinu Národného frontu i prvé ženské kandidátky.

Po spoločnom zostavení listiny hlasovalo sa jednotne a všetkých navrhovaných zvolili potleskom. Výsledok: 34 mužov, 2 ženy; za KS 39, za DS 7.

Po zaspievaní hymny sa voličstvo rozišlo s vedomím svojho víťazstva. Je žiadúce, aby taký živý záujem bol venovaný trvalej budovateľskej práci novozvolených členov Národného výboru so strany všetkého občianstva, aby výsledky tohto víťazstva sa čoskoro mohli prejsť na spech a radosť všetkých Hlohovčanov, nášho drahého Slovenska a celej ČSR. S. V.

Pravda (Bratislava), 1. 5. 1945, čís. 58.

[246]

1945, 2. květen. Dachau. — Zpráva o první oslavě Svátku práce osvobozenými českými a slovenskými politickými vězni. „Národní jednota a svornost jsou nejvyšším příkazem této chvíle.“¹

Náš první veřejný projev.

P r v n í m á j.

Před českým blokem stojí řečnická tribuna ozdobená československou vlajkou, na bloku vlají prapory bratrských národů. Ruská, jihoslovenská a polská vlajka se radostně třepotají a snoubí své barvy s naší. V devět hodin přicházejí bratři z osmého bloku s praporem v čele, české duhovenstvo z bloku dvacátého šestého a ostatní bratři, roztroušení po různých blocích tábora, jakož i ti, kterým nemoc dovolila, aby opustili své nemocniční lůžko na revíru.

Velebné zvuky naší národní hymny — více srdcem než ústy zpívané — zaznívají při vztyčování čsl. vlajky a na tribunu vstupuje předseda československého národního výboru v Dachau MUDr. František Bláha. „Tento okamžik,“ zdůrazňuje, „nás zavazuje k tomu, abychom si slo-

¹ Dachau byl nacistický koncentrační tábor u Mnichova. Přes nejbrutálnější teror se v Dachau postupně od roku 1942 vytvářely ilegální organizace, členěné zprvu podle národnosti, které se později sjednotily v organizaci internacionální. Na konci druhé světové války organizovala ilegální organizace vězňů při likvidaci tábora a pochodu smrti shromadný přechod vězňů vstříc spojeneckým vojskům. Manifestace, kterou uspořádali osvobození političtí vězni 1. máje, v den Svátku práce, ukazuje, že se všichni bez rozdílu politického a náboženského přesvědčení sjednotili na myšlence spolupráce v Národní frontě.